

**Koninklijk Zeeuwsch
Genootschap der
Wetenschappen**

Beleidsplan 2018-2023

Inhoud

1 Woord vooraf

2 Beleidsplan

2.1 Inleiding

2.2 De verzamelingen

2.3 De werkzaamheden

2.4 De organisatie

2.5 De financiën

Bijlagen

1 Deelverzamelingen

2 Geledingen binnen het Genootschap

Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg
Telefoon: 0118-654347
[e-mail: info@zeeuwsgenootschap.nl](mailto:info@zeeuwsgenootschap.nl)
www.zeeuwsgenootschap.nl
Rabobank IBAN: NL78RABO0324497601
BIC: RABONL2U
Fiscaalnummer: 29.18.158

1 Woord vooraf

Het Zeeuws Genootschap: een vitale vereniging met een levende collectie.

Het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen heeft in zijn lange bestaan, sinds 1769, de maatschappij om zich heen continu zien veranderen. Om als organisatie te kunnen overleven heeft het zich dan ook op gezette tijden aan de veranderende omstandigheden moeten aanpassen.

Het Genootschap behoeft niet steeds met de waan van de dag mee te hollen, maar van tijd tot tijd is het verstandig het beleid op een nieuw tijdperk af te stemmen en desgewenst de organisatie aan te passen. Met de opkomst van de digitale mogelijkheden (waaronder die van het internet), de toenemende interesse in het (Zeeuwse) culturele erfgoed, de veranderde opleidingsmogelijkheden in Zeeland, is het weer een geschikt moment om het langetermijnbeleid van het Genootschap te herzien. De huidige ontwikkelingen en inzichten zijn verwerkt in een geactualiseerd beleidsplan dat in de komende jaren als basis en raamwerk kan dienen voor de ambities, werkzaamheden en de gewenste organisatieaanpassingen van het Genootschap.

Voor u ligt het geactualiseerde beleidsplan dat door het bestuur is vastgesteld.

- Het beleidsplan zal als richtsnoer dienen voor toekomstige besluiten. Daardoor wordt zowel binnen als buiten het Genootschap de voorspelbaarheid van de besluitvorming vergroot.
- Het beleidsplan gaat nader in op het bezit van het Genootschap (de verzameling), de activiteiten van het Genootschap, de organisatie binnen het Genootschap en de financiën van het Genootschap.

2 Beleidsplan

2.1 Inleiding

2.1.1 Het Genootschap

Het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen is opgericht in 1769 en stelt zich ten doel wetenschapsbeoefening te bevorderen en kennis te verbreiden, met name met betrekking tot Zeeland. Het Genootschap doet dit door het organiseren van wetenschappelijke bijeenkomsten, lezingen en excursies, door het uitgeven van publicaties, alsmede door de instandhouding en uitbreiding van zijn omvangrijke verzameling,

De museale en bibliothecaire verzamelingen van het Genootschap zijn direct of indirect in beheer gegeven aan onder andere het Zeeuws Museum, het Zeeuws Archief, ZB|Planbureau en Bibliotheek van Zeeland, de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland en het Zeeuws Maritiem MuZEEum. De collecties worden nog steeds uitgebreid met legaten, schenkingen en aankopen. Het lidmaatschap van het Genootschap staat voor iedereen open. Het Genootschap heeft circa 700 leden van wie een deel, als vrijwilliger, actief bezig is als conservator of in commissies, redacties en werkgroepen.

2.1.2 Goede voornemens

Het Genootschap zal aandacht geven aan de volgende punten

Externe relaties:

- Als organisatie meer open en flexibeler worden en meer naar buiten treden naar de Zeeuwse samenleving.
- De collectie toegankelijker maken voor een zo breed mogelijk en ook jong publiek.
- De collectie toegankelijker maken voor wetenschappelijke instellingen.
- Deelnemen aan de Wetenschappelijke Raad Zeeland

Interne relaties:

- Meer duidelijkheid bewerkstelligen ten aanzien van de verantwoordelijkheden en werkzaamheden van de verschillende organen. Met andere woorden de organisatie transparant maken
- De werkzaamheden en verantwoordelijkheden beter op elkaar afstemmen
- De samenhang tussen de organisatorische geledingen versterken en de organisatie effectiever en efficiënter maken.
- Streven naar integratie en samenwerking tussen personen, organisatieonderdelen en derden t.a.v. het verzamelen, beheer en andere activiteiten.

2.1.3 Actuele thema's met betrekking tot Zeeland

Het Genootschap zal ook aandacht blijven geven aan actuele vraagstukken met betrekking tot Zeeland, Voorbeelden van nu zijn milieuvraagstukken, gevolgen van vergrijzing, behoud van ruimtelijke kwaliteit en kustverdediging. Lezingen en symposia kunnen hierover worden gehouden. Artikelen en verhandelingen kunnen hierover gepubliceerd worden op de website, in het tijdschrift Zeeland en het jaarboek Archief.

2.2 De Verzameling

2.2.1 Inleiding

Het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen stelt zich ten doel wetenschap te bevorderen en kennis te verspreiden in het bijzonder met betrekking tot Zeeland. Sinds zijn oprichting in 1769 geeft het dit onder meer vorm door het verzamelen van objecten en het bestuderen daarvan. In de loop der eeuwen is daardoor een zeer grote verzameling van uiteenlopende aard bijeengebracht, voor een belangrijk deel van landelijke betekenis. De waardering voor een groot deel van de verzamelingen is recent uitgesproken door de Minister van OCW, die heeft besloten de oudste collectie en een aantal andere topstukken op grond van de Erfgoedwet 2016 aan te wijzen als beschermd cultuurgood. De verzamelingen zijn ondergebracht bij verschillende instellingen (zie bijlage 1) De conservering en de ontsluiting van de voorwerpen behoort tot de verantwoordelijkheden van de bruikleen nemende instellingen. Registratie, catalogisering, fotografie, toegankelijk maken op het internet is allereerst een verantwoordelijkheid van deze instellingen. Echter: niet verwacht kan worden dat deze ook de oude context gaan onderzoeken en de onderlinge samenhang tussen de uiteen geraakte deelverzamelingen van het Genootschap gaan herstellen.

2.2.2 Registratie en inventarisatie

Een deel van de verzamelingen is nog onvoldoende als Genootschapsbezit geregistreerd. Van alle bezittingen moeten we weten waar deze zich bevinden en in welke staat deze zijn. Alle stukken dienen waar nuttig en mogelijk gefotografeerd te worden en geplaatst in een voor eenieder toegankelijk, geautomatiseerd systeem.

2.2.3 Behoud, verwerving en beheer

Het Genootschap verzamelt nog steeds en streeft daarbij naar kwalitatief hoogwaardige aanvullingen die naar de mening van Genootschap aansluiten bij bestaande onderdelen. Het Genootschap beschikt niet meer over de mogelijkheid om de collecties zelf te bewaren, beschikbaar te stellen en tentoon te stellen. Een eigen museum met goed uitgeruste depots en expositieruimtes gaat de financiële krachten van het Genootschap ver te boven. Daarom streeft het Genootschap naar het zoveel mogelijk laten beheren van de verzamelingen door een beperkt aantal openbare erfgoedinstellingen waar de bewaar- en beheeromstandigheden en de mogelijkheden tot onderzoek goed zijn, bij voorkeur in de Provincie Zeeland. Voor het toezicht op het beheer en het verwerven van objecten heeft het Genootschap conservatoren aangesteld.

2.2.4 Benutten

Het Genootschap heeft tot taak de eigen verzamelingen onder de aandacht te brengen van een zo breed mogelijk publiek. De verzamelingen zijn het waard ook universitaire onderzoekers hierop te attenderen. Daarnaast lenen de verzamelingen (zeker als deze digitaal ontsloten zijn) zich bij uitstek als studiemateriaal voor alle denkbare onderwijsinstellingen in Zeeland.

Het tonen van het Zeeuws cultureel erfgoed dat het Genootschap bezit, aan een zo groot mogelijk publiek, is van groot belang. Gestreefd moet worden naar het digitaal registreren van alle objecten uit de Genootschapcollectie en de presentatie daarvan via internet. Zoals gezegd ligt hier in eerste instantie een taak voor de bruikleen nemende instellingen. De dwarsverbanden tussen de deelcollecties zouden echter door conservatoren en andere leden van het Genootschap gelegd moeten worden. .

Een virtueel museum biedt goede mogelijkheden om de, nu voor een deel verloren, samenhang

tussen de verschillende deelcollecties opnieuw zichtbaar te maken. Met realisering van het project Collectie-online zal dit virtuele museum een stap dichterbij komen.

Het eindresultaat van deze ontwikkeling moet zijn dat op termijn alle collecties van het Genootschap samen en in samenhang met de andere collecties die door de Zeeuwse instellingen beheerd worden, via het internet vindbaar en zoveel mogelijk doorzoekbaar en raadpleegbaar zullen zijn.

2.3 De werkzaamheden

2.3.1 Inleiding

Voor geïnteresseerden in wetenschappelijke kennis en wetenschapbeoefening heeft het huidige Genootschap het nodige te bieden. De publicaties en de verzamelingen van het Genootschap bieden een goed inzicht in het rijke culturele erfgoed van Zeeland en in de bezigheden van de Zeeuwen buiten Zeeland. Menig conservator steekt niet alleen veel energie in deze wetenschappelijke ontdekkingsstocht, maar beleeft er menigmaal ook veel plezier aan omdat het zeer interessante zaken aan het licht brengt. Bovendien biedt het Genootschap aan zijn leden de mogelijkheid om via diverse media hun publicaties aan het Zeeuwse publiek te presenteren.

2.3.2 Lezingen, uitvoeringen en excursies

Binnen het Genootschap worden door het jaar heen tal van activiteiten georganiseerd. Vaak staan deze ook open voor niet-leden.

Er zijn verschillende redenen om deze activiteiten de nodige aandacht te geven: het educatief effect en het onderhouden van de interne en externe contacten.

Het is wenselijk dat de verschillende geledingen van het Genootschap hun activiteiten afstemmen op elkaar en op anderen die soortgelijke activiteiten organiseren.

2.3.2.1 Genootschapscolleges

Het is van belang dat het Genootschap voeling houdt met de (Zeeuwse) samenleving. Onder andere om die reden is het zinvol de openbare lezingen van het Genootschap voort te zetten, zij het op een meer eigentijdse en modernere wijze. Gezocht moet worden naar onderwerpen die een brug slaan tussen enerzijds een (actuele) belangstelling van de samenleving en anderzijds de kennis die het Genootschap kan inbrengen.

2.3.2.2 Excursies en overige activiteiten

Vaste jaarlijkse programmapunten zijn de Genootschapsexcursie en de Blaaubeenlezing door de Genootschapsfellow aan het University College Roosevelt. Daarnaast worden er ad hoc activiteiten georganiseerd. Vaak werkt het Genootschap daarbij samen met andere organisaties, zoals het Zeeuws Museum, de Zeeuwse Bibliotheek, het Zeeuws Archief, het Zeeuws Maritiem muZEEum, het Natuurkundig Gezelschap, de Hogeschool Zeeland, het Roosevelt Institute for American Studies, het University College Roosevelt en andere wetenschappelijke instellingen

2.3.2.3 De activiteiten van de werkgroepen

De werkgroepen van het Genootschap organiseren activiteiten die vanzelfsprekend gericht zijn op het eigen aandachtsgebied. Voorbeelden daarvan zijn werkcolleges, excursies, lezingen en concerten. De activiteiten worden door en meestal voor de (werkgroep)leden georganiseerd. In de nabije toekomst zal worden gestreefd naar meer samenwerking tussen de werkgroepen en de onder 2.3.2.1 genoemde colleges.

2.3.3 Publicaties

Het Genootschap en zijn geledingen geven jaarlijks diverse publicaties uit, waaronder enkele structureel. Daarnaast verzorgt het Genootschap regelmatig eenmalige uitgaven. Publicaties worden verzorgd met verschillende doelen. Het Genootschap vindt dat de publicaties onderdeel moeten vormen van een doelgroep-specifieke aanpak.

2.3.3.1 Het Archief (het jaarboek van het Genootschap)

Het *Archief* (*Mededelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*) is het wetenschappelijk jaarboek van het Genootschap. Het is de oudste nog bestaande publicatie van het Genootschap en is vooral bedoeld als podium voor wetenschappelijke artikelen. Het wetenschappelijk karakter van het *Archief* is conform het doel van het Genootschap zoals neergelegd in de statuten, te weten 'wetenschap beoefenen en kennis verbreiden, met name met betrekking tot Zeeland'.

In het *Archief* wordt plaats geboden aan verhandelingen met betrekking tot Zeeland en aan de jaarverslagen van de conservatoren van de verzameling. Voorts biedt het *Archief* ieder jaar een overzicht van de samenstelling van het bestuur van het Genootschap, van de werkgroepbesturen en van de commissies.

In de loop van de jaren heeft het *Archief* zich ontwikkeld tot een gezaghebbend periodiek, zowel in het binnenland als buitenland, op Zeeuws historisch, cultuurhistorisch en natuurhistorisch terrein. Het beleid is er op gericht om deze positie te consolideren en verder uit te bouwen. Verder biedt het *Archief* ook ruimte aan artikelen over eigentijdse onderwerpen, mits deze wetenschappelijk behandeld worden. Voorts wordt er naar gestreefd, meer verhandelingen over de deelverzamelingen van het Genootschap tot stand te laten komen en daaraan een plaats te bieden in het jaarboek. Met dit beleid sluit het *Archief* nauw aan met de wetenschappelijke doelstellingen van het Genootschap, en houdt het voeling met het wetenschappelijke publiek dat belang stelt in historische en contemporaine Zeeuwse onderwerpen en blijft het een bron voor alle belangrijke wetenschappelijke natuur- en cultuurhistorische publicaties over Zeeland.

2.3.3.2 Werken (uitgegeven door het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen)

De serie *Werken* is een reeks losse publicaties bedoeld als een vangnet voor niet-commerciële uitgaven van diverse aard, waaronder dissertaties, bundelingen van congresbijdragen en catalogi van deelverzamelingen van het Genootschap. Deze losse publicaties komen uit op ad hoc basis, vaak ingegeven door de actualiteit. Inmiddels bestaat de serie *Werken* uit een tiental publicaties bedoeld voor het wetenschappelijke publiek dat belang stelt in historische en contemporaine Zeeuwse onderwerpen.

De eerste digitale uitgave van het Genootschap heeft in 2007 het licht gezien. Daarvoor is samengewerkt met het Zeeuws Archief. Het Genootschap verwacht nog vele digitale uitgaven te kunnen verzorgen.

2.3.3.3 Het tijdschrift Zeeland

Uiteraard blijft het tijdschrift ruimte bieden aan mededelingen van het bestuur, de commissies en de werkgroepen van het Genootschap. De komende jaren streeft de redactie ernaar, meer aandacht te schenken aan de activiteiten van de verschillende geledingen van het Genootschap, en meer in het bijzonder aan de verzamelingen (bestaande collecties, aanwinsten en onderzoek naar en publicatie over de verzamelingen). Ook de regionale spreiding van artikelen zal extra aandacht van de redactie krijgen. Tot besluit zal worden bezien of het tijdschrift een prominentere plaats kan krijgen op de website van het Genootschap en of het blad digitaal ter beschikking kan worden gesteld.

2.3.3.4 Periodieken van de werkgroepen

Periodieken van de werkgroepen, zoals *Voluta* van de Werkgroep Geologie, bieden een forum om verslag te doen van de activiteiten van de werkgroep. Daarnaast kan het werkgroepsbestuur daarin zijn informatie publiceren over de activiteiten van de werkgroep.

2.3.4 Nieuwe communicatie

Het Genootschap heeft een vernieuwde website en is inmiddels ook te vinden op Facebook en Twitter. Een verdere benutting van deze communicatiemogelijkheden zal de komende jaren gerealiseerd worden. Zo stuurt het Genootschap inmiddels periodiek, zo veel mogelijk via e-mail, nieuwsbrieven aan de leden en andere belangstellenden. En zijn er gevorderde plannen om colleges, symposia en andere publieksbijeenkomsten vast te leggen op video en deze op de website beschikbaar te stellen.

2.3.5 Betrekken van jongeren bij het Genootschap

De Jubileumcommissie Jeugd werkt momenteel voorstellen uit om de jeugd in de toekomst meer te betrekken bij de activiteiten van het Genootschap.

2.3.6 Wetenschappelijk ruilverkeer

Via wetenschappelijk ruilverkeer verwerft het Genootschap regelmatig interessante wetenschappelijke werken. Het Genootschap streeft ernaar om dit ruilverkeer zo lang mogelijk in stand te houden.

2.4 De organisatie

2.4.1 Inleiding

Institutioneel is het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen een vereniging en het wil die vorm ook in de komende jaren behouden. Statutair is vastgelegd dat de vereniging zich ten doel stelt wetenschap te beoefenen en kennis te verspreiden, met name met betrekking tot Zeeland. Als de vereniging de continuïteit van haar doel en de daarbij horende werkzaamheden wil waarborgen, dan dient de structuur van de organisatie, indien nodig, aangepast te worden aan de veranderende omgeving. Omdat bovendien het Genootschap voor het overgrote deel steunt op de inzet van vrijwilligers is het zaak de organisatiestructuur kritisch te blijven volgen om de vereniging vitaal te houden.

Naast de toenemende vergrijzing van het ledenbestand heeft ook het Genootschap te maken met de maatschappelijke trend dat mensen zich niet zo gemakkelijk langdurig binden aan een bepaalde vorm van vrijwilligerswerk. Wel zijn de mensen meer bereid om voor een kortere tijd in een project mee te draaien.

Een weerbare, duurzame organisatie dient transparante, democratische besluitvormingsprocedures te kennen die samengaan met een efficiënte werkwijze en helderheid over de competenties en bevoegdheden van de organisatorische eenheden en hun leden.

Wel moet bij het bovenstaande in ogenschouw genomen worden dat een vrijwilligersorganisatie als het Genootschap niet als een strak geleide organisatie kan functioneren. Met vrijwilligers valt niet zoals bij betaalde krachten met harde productieafspraken en resultaatverplichtingen te werken. Maar dat ontslaat het Genootschap niet kritisch te blijven kijken naar interne regels, bureaucratie en niet zinvolle knellende procedures.

2.4.2 Algemene verbeterpunten

- In het algemeen is de huidige organisatiestructuur van het Genootschap op hoofdlijnen nog goed bruikbaar. Wel dienen de interne samenhang en de interne communicatie versterkt te worden. Daartoe heeft het bestuur een communicatie- en promotieplan vastgesteld.

2.4.3 Het bestuur en de Algemene Ledenvergadering

Het Genootschap wil de verenigingsstructuur handhaven. Het hoogste orgaan van het Genootschap is en blijft de algemene vergadering van leden. De ALV heeft als taak de bestuursleden te benoemen en het bestuur te controleren. De relatie tussen bestuur en ALV wordt bepaald door de statuten.

Het bestuur heeft tot taak om:

- een organisatie(vorm) te creëren en in stand te houden die gezien de omstandigheden op adequate wijze uitvoering kan geven aan de werkzaamheden die voortvloeien uit de doelstellingen en beleidsplan van het Genootschap;
- randvoorwaarden te scheppen voor het goed functioneren van het Genootschap en zijn geledingen
- een door de ALV goedgekeurd actueel beleidsplan te hebben dat de basis en raamwerk vormt voor toekomstige activiteiten;
- het door de ALV goedgekeurde beleidsplan uit te (laten) voeren;
- jaarlijks verantwoording af te leggen aan de ALV over het gevoerde beleid van het Genootschap, ten aanzien van zowel de werkzaamheden als de financiële middelen;
- contact te onderhouden met externe relaties.

2.4.4 Werkgroepen

De positie en het functioneren van de werkgroepen binnen de structuur van het Genootschap geeft aanleiding tot het opnieuw doordenken van hun positie. De volgende punten dienen hierbij aan de orde te komen:

- a. De relatie tussen het bestuur van het Genootschap en het bestuur van de werkgroepen is marginaal
- b. Verschillende werkgroepen hebben leden die geen lid zijn van het Genootschap.
- c. Sommige werkgroepen ervaren niet of nauwelijks meerwaarde van het feit dat ze deel uit maken van het Genootschap
- d. Werkgroepen hebben geen eigen rechtspersoonlijkheid. Dit ervaren sommigen werkgroepen als een hinderlijke beperking.

Het Genootschap hecht eraan dat de werkgroepen statutair verankerd blijven. Voorts acht het Genootschap het wenselijk dat leden van de werkgroepen een binding met het Genootschap hebben bij voorkeur als lid.

Als eerste stap hebben leden van het bestuur van het Genootschap één of meer werkgroepen als aandachtsgebied toegewezen gekregen.

2.4.5 Commissies

De commissies van het Genootschap zorgen ervoor dat de in hoofdstuk 2.3. genoemde activiteiten uitgevoerd worden en zijn dus van onschatbare waarde. Er is geen reden om daarin verandering te brengen.

2.4.6 Conservatoren

Het toezicht op het beheer van de verzameling gebeurt vooral door conservatoren van het Genootschap. Zij leveren in een aantal gevallen een bijdrage aan de registratie en ontsluiting van de collectie. Bij hen berust de specialistische kennis en deskundigheid over de verzamelingen. In een vruchtbaar samenwerkingsverband tussen enerzijds de bruikleen nemende instellingen en anderzijds het Genootschap met zijn conservatoren, kunnen alle partijen van elkaars deskundigheid profiteren.

De taken van de conservatoren worden in een huishoudelijk reglement nader geregeld. Dat geldt ook voor die van de Coördinatiecommissie Verzamelingen, die de werkzaamheden betreffende de verzamelingen coördineert en dienaangaande het bestuur adviseert. De conservatoren zijn de ruggengraat van het Genootschap en dat moet zo blijven.

2.5 Financiën

Het vermogensbeheer van het Genootschap is erop gericht het vermogen in stand te houden, ook op langere termijn. Daarmee wil het Genootschap de eigen continuïteit bewaken, door belegging volgens een defensief risicoprofiel.

Het Genootschap wil zich positioneren als een instelling die het waard is om geld of objecten aan na te laten of te schenken.

Een verruiming van het mandaat door de ALV aan het bestuur is nodig om een goed financieel beleid te kunnen uitvoeren en om sneller en adequaat te kunnen inspelen op mogelijkheden die financiële consequenties hebben.

De inkomsten uit contributies zullen op peil moeten blijven.

Dit zal vooral gerealiseerd moeten worden door het aantrekken van nieuwe leden. Het bestuur zal daartoe diverse ledenwerfacties uitvoeren.

Bijlage 1: *Overzicht van de deelverzamelingen en belangrijkste bruikleennemers*

De verzameling van het Genootschap bestaat momenteel uit de volgende deelverzamelingen:

1. Boeken
2. Handschriften
3. Archieven
4. Historische Voorwerpen, Kunst en Kunstnijverheid
5. Historisch-topografische Atlas Zelandia Illustrata
6. Archeologische Voorwerpen
7. Houten gevel
8. Munten en Penningen
9. Muziekinstrumenten
10. Natuurhistorische Voorwerpen (molusken/gesteenten & mineralen/fossiele botten)
11. Vliedbergen (drie stuks)
12. Volkenkundige Voorwerpen
13. Ruilverkeer van publicaties

Belangrijkste bruikleennemers:

- 1 Zeeuws Archief (deels via Provincie Zeeland)
- 2 ZB | Planbureau en Bibliotheek van Zeeland
- 3 Zeeuws Museum
- 4 Stichting Zeeuws Landschap (drie vliedbergen)
- 5 Stichting Zeeuws Cultureel Erfgoed
- 6 Zeeuws Maritiem MuZEEum